

2017-06-06

Nyréns Arkitektkontor Nackagatan 4
 Box 4709
 SE-116 92 Stockholm
 Sweden
 Tel +46 8 698 43 00
 Fax +46 8 20 29 81
 www.nyrens.se

Kompletterande kulturhistorisk konsekvensanalys – justerat bygglov för Centralkvarteret i Järla sjö

Historisk benämning:	Centralkvarteret/Turbinfabriken
Fastighetsbeteckning:	Del av Sicklaön 145:1
Kommun:	Nacka
Ursprunglig funktion:	Fabrik för AB de Lavals Ångturbin

Nedan följer beskrivning och konsekvensbedömning av åtgärder som påverkar det kulturhistoriska värdet och som tillkommit efter bygglovet från april 2015. Den kulturhistoriska konsekvensanalysen (2014-11-19) av om- och nybyggnaden i Centralkvarteret uppdaterades senast 2015-03-19. Redogörelsen för åtgärder bygger dels på ett möte som undertecknad höll med Ettelva arkitekter i maj 2017, dels på utkast till reviderade bygglovshandlingar som undertecknad har fått ta del av.

F.d. Ritningskontoret (byggnad 51A)

Åtgärd 1: Tillgängliggörande av dörrar i entréhallen.

Konsekvenser: Entréhallens har ursprungliga snickerier och mycket dekorativa klassicerande dörromfattningar. Hallen iordningställdes i början av 2000-talet. Hallen har särskilda kulturvärden och ett upprätthållande av kulturvärdet bör gå före ev. åtgärder som innebär att värdet påverkas negativt.

Åtgärd 2: Tillgängligheten förbättras på balkongen på fasad åt söder. Detta görs genom att höja balkongen 15 cm.

Konsekvenser: En balkong med motsvarande utseende och konstruktion som i dag finns redovisat på det ursprungliga bygglovet för Ritningskontoret från 1890-talet. Balkongen var i mycket dåligt skick omkring år 2000 och har renoverats på 2000-talet, möjligen ersattes den av en kopia. Av kulturhistoriska skäl är det att föredra att i första hand hitta andra lösningar på tillgängliggörandet av balkongen än att höja den. Om det inte går bör höjningen göras mycket varsamt så att befintlig utformning bevaras.

Del av f.d. Maskinverkstaden (byggnad 51B)

Åtgärd 3: Bostadsentréerna placeras mot gården i kvarterets inre istället för att ligga i den äldre tegelfasaden mot Winborgs väg. Tegelfasaden lämnas därmed orörd med undantag av nya franska dörrar i dagens entrélägen och en portgång in till gården i fasadens norra ände. Portgången ges ett nytt stickbågigt valv som ersättning för ett samtidigt rivet tegelvalv i ungefär samma läge. Detta valv utgjorde en rest från en ursprunglig öppning från tiden när tegelmuren utgjorde västfasad till maskinverkstadens sågtandstak (före 1943).

Konsekvenser: Nya franska dörrar ersätter glasade dörrpartier från 2000-talet och påverkar inte det kulturhistoriska värdet. Att inga ytterligare dörröppningar tas upp, med undantag av den genomgående portgången, vilket är positivt för kulturvärdet. Det hade av kulturhistoriska skäl varit att föredra om det ursprungliga stickbågsvalvet hade varit kvar i tegelmuren ovanför den nya portgången som skulle

utförts med raka ”snitt” i muren. Det hade då gått att läsa den ursprungliga öppningens läge samt förstå portgången som ett senare tillägg. I och med rivningen av stickbågsvalvet så har fasadens historia otydliggjords samtidigt som det finns risk för missförstånd huruvida det nya valvet och öppningen är ursprungliga eller inte. Åtgärden, d.v.s. rivningen av det ursprungliga valvet, upptagandet av portgången och murningen av ett nytt valv, är dock redan utförd.

F.d. Yrkesskolan (byggnad 93)

Åtgärd 4: Balkong utgår på den södra fasaden.

Konsekvenser: Fasaden utgör visserligen en rekonstruktion från 2000-talet men är likväl en av två fasader med ursprungligt utseende som finns kvar av f.d. Yrkesskolan. Att en av två balkonger utgår gör att f.d. Yrkesskolan lättare kan läsas som en egen byggnad som påbyggs.

F.d. Turbinhallen (byggnad 52)

Åtgärd 5: Det längsgående räcket utmed på den östra fasaden ändras från smidesräcke till räcke i glas.

Konsekvenser: Ett räcke av glas har den fördelen att det lättare läses som ett senare tillägg. Räcket kommer inte synas från omgivande gator.

Åtgärd 6: Lanterninerna på Turbinhallens tak rivs.

Konsekvenser: Lanterninerna var från 2000-talet och kulturvärdet påverkas inte av rivning.

Åtgärd 7: Entréer till de nya bostäderna i Turbinhallen ordnas mot det norra fullhöga utrymmet.

Konsekvenser: Rummet har ett kulturhistoriskt värde som en rest av det enorma rum som byggnaden en gång utgjorde. Det finns ett stort värde i att rummet är allmänt tillgängligt, vilket sker genom restaurangverksamheten som bedrivs här. Det finns även ett pedagogiskt värde i att rummet möter boende och besökare innan de går in i flerbostadsdelen, vilket möjliggörs genom de nya entréerna. Den nya fasaden med entréer bör ges en nedtonad karaktär så att det ursprungliga rummets rymd och konstruktion fortsatt dominerar.

Marcus Ångeby

Byggnadsantikvarie, cert. sakkunnig kulturvärden (kvalificerad)